

Üniversitelerde İç Denetim ve İç Denetçilerin Misyon Sorunu

Songül KARACA AYDIN*

Özet

Hızlı bir dönüşüm içinde olan dünyada birçok alanda olduğu gibi özel/kamu kurumlarında da denetim anlayışı değişim göstermiş ve dış denetiminin beraberinde kurumlarda iç denetim kavramını ortaya çıkarmıştır. Bu çalışmanın amacı; Üniversitelerde uygulanan iç denetim faaliyetinin amacına uygun, etkin bir şekilde işleyip işlemediğini araştırmak ve iç denetim faaliyetleri sürdürülürken ortaya çıkan misyon sorunlarını ele alarak tespitlerde bulunmak, çözüm önerileri sunmaktır. Bu bağlamda, çalışmanın birinci bölümünde, denetim ve iç denetim kavramlarına yönelik literatür taraması yapılmış, yapılan taramalar sonunda konu betimsel olarak değinilmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde, üniversitelerde iç denetime konu olan faaliyetler ve süreç hakkında bilgi verilmiştir. Çalışmanın son bölümünde ise üniversitelerde iç denetim faaliyetlerinin işleyiş sorunlarını tespit için devlet ve vakıf üniversitelerinde görev yapan iç denetçilere ölçek olarak anket yöntemi ile alan çalışması yapılmıştır. Literatür taraması ile oluşturulan ve uyarlanan anket soruları 2020 Mayıs ve temmuz ayı aralığında internet uzantısı aracılığı ile online bir şekilde iç denetçilere ulaştırılmıştır. Çalışmanın yöntemi, kapsamı, örneklem seçimi, araştırma şekli ve varsayımlarına yer verildikten sonra bulgular değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Denetim, İç Denetim, Misyon, Üniversitelerde İç Denetim, 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu

Internal Audit in Universities and the Mission Problem of Internal Auditors

Abstract

As in many fields in the world, which is in a rapid transformation, the understanding of auditing has changed in private / public institutions and the concept of internal auditing has emerged along with its external audit. The purpose of this study; It is to investigate whether the internal audit activity applied in the universities is in compliance with the purpose and operating effectively and to make determinations by considering the mission problems that arise while the internal audit activities are being carried out and to offer solutions. In this context, in the first part of the study, the concepts of audit and internal audit are discussed descriptively. The survey questions created and adapted through the literature review were delivered to the internal auditors via the internet extension between May and July 2020. In the second part of the study, information was given about the activities and the process subject to internal auditing at universities, and finally, a survey was conducted within the scope of the field research for the internal auditors working at their universities to identify the operational problems of the internal audit activities at universities.

Keywords: Audit, Internal Audit, Mission, Internal Audit in Universities, Public Financial Management and Control Law No. 5018

* Bür. Mer., Atatürk Üniversitesi Hukuk Fakültesi, songulkaraca.aydin@atauni.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3421-5424

1. Giriş

Bütün kurumlar belirli bir amacı gerçekleştirmek için kurulur ve bu amacı gerçekleştirdiği ölçüde varlığını sürdürüp, faaliyetlerine devam edebilirler. Bu çerçevede kurumlar, var oluş amacını gerçekleştirme aşamasında kurumun işleyiş ve faaliyetlerini sürekli olarak kovuşturması ve denetlemesi gerekmektedir. Dolayısıyla bir amaç doğrultusunda faaliyet gösteren bu kuruluşlar, karşı karşıya kaldıkları ya da kalabilecekleri riskleri en aza indirmek için dış denetimle beraber olası hata ve eksikliklerin önüne geçilmesini sağlayacak farklı bir denetim anlayışına ihtiyaç duymuşlardır. Bu ihtiyaç ve dünyadaki gelişmeler doğrultusunda ülkemizde de birçok alanda olduğu gibi denetim alanında da yenilikler ve değişimler yaşanmıştır.

Türkiye de denetim faaliyetleri alanında hem Avrupa Birliği'ne uyum sürecinde denetim faaliyetlerini mevcut kriterlere uygun hale getirmek hem de kamu mali yönetim ve kontrol sistemindeki yapısal ve kurumsal eksiklikleri gidererek akılcı bir şekilde kullanılmasını sağlamak adına kamu mali yönetim ve kontrol sisteminin yeniden düzenleyerek, 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nu kabul etmiştir (Öz, 2015, S:14).

Türk Dil Kurumu tarafından, “*incelemek, teftiş etmek, kontrol etmek, murakabe etmek*” gibi kavramlarla açıklanan denetimin birçok tanımı yapılmış fakat literatürdeki en genel tanımı; bir kurum içerisinde tüm birimlerin işleyişini kontrol altına almak, kurumun verimliliğini, etkinliğini belirli standartlara oturtmak ve elde edilen bulguların nesnel olarak sistematik bir biçimde değerlendirilerek ilgili taraf/tafllara iletilmesi süreci olarak tanımlanmıştır (TDK, 2020). Denetim, bir kurumda gerçekleşen faaliyetlerin önceden belirlenen ölçütler doğrultusunda gerçekleştirilip gerçekleştirmediğini gösteren bir süreçtir. Denetim amacı itibariyle var olanı ortaya koyup olması gerekenle karşılaştırmak olduğu düşünüldüğün de, denetimi standartlara uygunluk arayışı olarak da açıklayabiliriz.

Denetimin kapsamı, tarihsel süreç içinde dönemsel olarak değişiklikler göstermiş niceliksel gelişmelere paralel olarak niteliksel anlamda da gelişmeler kaydetmiştir. İlk zamanlar sadece düzenlilik ve uygunluk denetimleri, denetim faaliyetlerinin bütününe kapsarken, zamanla yeni denetim yöntem ve teknikleri uygulamaya konmuştur. Denetlenen plan, program ve projelerin verimlilik, etkinlik ilkeleri açısından incelenmesinin yanında bunların çevresel sonuçlarının da değerlendirilmesinin yapılması, uzun vadeli ulusal çıkarlar açısından yansımalarının saptanması, değişik yöntemlerin geliştirilmesi, iyi yönetim uygulamalarının yaygınlaştırılması gibi birçok yeni işlev, günümüzdeki kamusal denetim faaliyetlerinin kapsamını önceki dönemlerle karşılaştırılamayacak derecede genişletmiş ve farklılaştırmıştır. (Köse, 2000, S: 6-7) . Bu bağlamda denetim faaliyetinin kapsamı kadar niteliği de değişmiş, denetimin destekleyici ve tamamlayıcı niteliğinin önemi de artmıştır. Hem dünyada hem Türkiye’de özel/kamu kurumlarının doğru yönetimi ilgili oluşturulan düzenlemelerde, dış denetimin dışında iç denetiminde öneminin arttığı hatta dış denetim odaklı bir yapıdan iç denetim odaklı bir yapıya geçildiği aşikârdır.

Küresel tabanda yaşanan gelişmelerle kurumlardaki yönetim anlayışının eksik olduğu anlaşılmış ve yeni yapılanmalara gidilmiştir. Bu yapılanmalarla beraber örgütler karşılaşacağı olası riskleri ortadan kaldırmak ya da en aza indirilmek, ileriye dönük daha güvenilir kararlar alabilmek amacıyla; geçmiş faaliyetlerin özellikle de örgüt içerisinde disiplinli bir şekilde incelenmesi gerekliliğine büyük önem vermişlerdir. Bu sebeple iç denetim kavramı üzerinde fazlaca durulmuştur (Bayram, 2010, S:65). Denetim, denetim içerisinde de iç denetim kavramı ön plana çıkmıştır.

5018 sayılı Kanununun 63. Maddesinde; “İç denetim, kamu idaresinin çalışmalarına değer katmak ve geliştirmek için kaynakların ekonomiklik, etkililik ve verimlilik esaslarına göre yönetilip yönetilmediğini değerlendirmek ve rehberlik yapmak amacıyla yapılan bağımsız, nesnel

güvence sağlama ve danışmanlık faaliyeti” olarak tanımlanmıştır (www.mevzuat.gov.tr). Uluslararası İç Denetçiler Enstitüsü ise “iç denetim; bir örgütün faaliyetlerini geliştirmek ve değerini artırmak için düzenlenen bir bağımsız, tarafsız güvence ve danışmanlık faaliyetidir” şeklinde tanımlama yapmıştır (www.theiia.org). İç denetim birimi, bir örgütün denetiminin doğru ve etkili şekilde yürütülüp yürütülmediğini, tutulan kayıtların ve raporların gerçeği yansıtmadığını inceler.

Kısaca; bir örgütün kendi içinde denetlenmesi olarak açıklanan iç denetimin en önemli niteliği risk odaklı denetim anlayışı ve önleyici nitelikte bir yapıya sahip olmasıdır. İç denetim faaliyeti kurum yönetimine ışık tutarak, gözden kaçırılan hataları ve görülmeyen birçok konuyu tespit ederek bunlara çözüm üretir.

İç denetimin amacı gözden geçirilen faaliyetlerle ilgili tarafsız tahliller, değerlendirmeler, yorumlar yaparak risklerin tam ve doğru anlaşıldığı, yönetildiği konusunda, işletme yönetimine güvence sunmak ve yardımcı olmaktır (Sarı, 2013, S:157-158). Öz ise iç denetimin tanımı ve amacını şu şekilde ifade etmiştir; “Kurumun faaliyetlerini geliştirmek ve kuruma katma değer sağlamak amacıyla tasarlanmış bağımsız, tarafsız ve danışma faaliyetidir” (Öz, 2013, S:27). Kurumun içerden ve dışardan maruz kalabileceği tehlikeleri belirlemek ve bunları ortadan kaldırmak iç denetimin asıl amacıdır. Bu amaç ile iç denetim; değerlendirmeler, tavsiyeler ve yorumlar yaparak idarenin tüm üyelerine görevlerini etkili bir biçimde yerine getirmede yardımcı olmaktır.

Örgütün ve örgüt fonksiyonlarının tamamlayıcı bir parçası olan iç denetim faaliyetleri; kuruma bağlı üst yönetim ve yönetim kurulu tarafından oluşturulan iç denetim birimleri ve bu birimlerde kuruma bağlı olarak çalışan iç denetçiler tarafından gerçekleştirilmektedir. (Doyrangöl, 2017, S:3-4).

Kurumun mekanizmasını, yönetim sürecini ve kurum kültürünü etraflıca bilen, mesleki deneyim ve iş ahlakına sahip, kurumdan bağımsız davranabilen, kurumun iç denetim faaliyetlerini yürüten kişiler iç denetçi olarak

adlandırılmaktadır. İç Denetçilik; bağımsız olan ve asıl görevi denetim olan, denetime ilişkin konular dışında yükümlülüğün atfedilemeyeceği bir meslektir. Mesleğin sürekli bir değişim ve gelişim içinde olmasıyla meslekle ilgili standartlarda da bir değişim ve gelişim süreci gerçekleşmiştir. Nitelik standartları ve çalışma standartlarından oluşan iç denetim standartlarında, nitelik standartları iç denetim faaliyetleri ile iç denetçilerin sahip olması gereken özellikleri ifade ederken, çalışma standartları iç denetim faaliyetinin planlanması, yürütülmesi, raporlanması ve sonuçlarının izlenmesi konularını kapsamaktadır (Resmi Gazete, Sayı: 28027). Bu açıklama doğrultusunda denetim ve iç denetimin özelliklerini şu şekilde sıralayabiliriz;

- Denetim bir süreçtir ve ekonomik durumlarla ilgili iddiaları kapsar.
- Denetim önceden belirlenmiş standart ölçütlere uygun olarak yapılır.
- Denetim uygunluk derecesine sahiptir.
- Denetim tarafsızca kanıt toplama ve elde edilenleri değerlendirme faaliyetlerinin tümüdür ve sürecin sonu raporlama işlemi ile sonuçlandırılır.

Türkiye’de İç denetim sistemi, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanunu ile yerini almıştır. 2003 yılında AB’ye üye ülkelerin bütçe uygulamalarında standart tatbik olarak kabul edilen “Kamu İç Mali Kontrol” modelinin uygulanması hedefi ile ülkemizin mali yönetim ve kontrol sistemini internasyonal standartlar ve Avrupa Birliği normları ile uyumlaştırmayı amaçlayan 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu yürürlüğe girmiştir. 2003 yılında yasalaşan bu kanun ile ülkemizde klasik denetim ve teftiş anlayışı yerini performans ve verimlilik denetimine bırakmıştır (Öz, 2013, S:41).

2. 5018 Sayılı Kanun ile Birlikte Üniversitelerde İç Denetim

Bir ülkenin ihtiyaçları doğrultusunda nitelikli insan gücünün yetiştirilmesinde, bilginin üretilmesi ve topluma hizmet sağlama noktasında önemli rolü olan üniversitelerin, 1982

Anayasasına göre devlet tarafından kanunla kurulacağı belirtilmiştir. 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununda; üniversiteler, “*Bilimsel özerkliğe ve kamu tüzel kişiliğine sahip yüksek düzeyde eğitim - öğretim, bilimsel araştırma, yayın ve danışmanlık yapan; fakülte, enstitü, yüksekokul ve benzeri kuruluş ve birimlerden oluşan bir yükseköğretim kurumudur*” şeklinde tanımlanmıştır (<https://www.mevzuat.gov.tr>). Bu üniversiteler hem kamu tüzel kişiliğine hem de bilimsel özerkliğe sahiptirler ve üniversiteler ve üniversitelere bağlı birimler devletin gözetimi altındadır.

Kanunla kurulan, kamu tüzel kişisi olan ve kamu idare ve kontrol organlarıca akademik, yönetsel, mali gözetim ve denetimi altında kamu hizmeti sunan üniversiteler için iç denetim faaliyetleri vazgeçilmez bir yönetim fonksiyon haline gelmiştir. Bu sebeple üniversitelerde iç denetçiler iç denetim faaliyetlerinden; üst yöneticiler ise mali idare ve iç kontrol sisteminin işleyişinden sorumlu tutulmuşlardır. Kamu mali sistemimizde disiplinin ve mali yönetimin etkinliğinin sağlanabilmesi adına üniversitelerin bütçeleri Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanunu'nun 12. maddesinde özel bütçe olarak belirtmiş olduğu “...belirli bir kamu hizmetini yürütmek üzere kurulan, gelir tahsis edilen, bu gelirlerden harcama yapma yetkisi verilen, kuruluş ve çalışma esasları özel kanunla düzenlenen... her bir kamu idaresinin bütçesi” şeklinde açıklanmıştır (Öz, 2013, S:92).

Yükseköğretim kurulunun 5018 sayılı kanunu karşısındaki mesuliyetleri Yükseköğretim ana stratejik planını ve yıllık ana programlarını yapmak, Üniversitelere ait olan ve üniversitelerce hazırlanmış olan plan ve programların Yükseköğretim kurumu tarafınca hazırlanmış olan ana plana uygunluk derecesini incelemek, Kanunun gereklerine uygun olarak üniversiteleri denetlemektir (Mutluer, 2008 S: 37-43). 5018 sayılı kanuna tabi olan tüm kamu kurum ve kuruluşlarında mali ve mali olmayan tüm sistem ile iç kontrol ve iç denetim sistemini kapsamaktadır.

KMYKK ile birlikte iç ve dış denetim faaliyetlerinin yerine getirilebilmesi açısından ulusal ve uluslararası standartları yakalayabilmek adına denetim çalışmaları ile ilgili olarak üst yönetimle ilişkili bir birim olması gerekliliği nedeniyle bir kamu kurumu olan üniversitelerde de iç denetim birimlerinin oluşturulması gerekli görülmüştür.

3. Üniversitelerde İç Denetime Konu Olan Faaliyetler

Kamu mali yönetiminde 5018 Sayılı Kanun ile üniversitelerde iç denetim birimleri faaliyete geçmiş; yapılan tüm çalışmalar sistemli bir şekilde raporlama, iyileştirme çabası ile bir düzene alınmaya çalışılmış ve bu uygulama sonucunda olumlu çıktılar alınmıştır.

Üniversitelerde ortaya çıkmış ya da çıkabilecek tehlikelerden korunmak için üniversite yönetiminin önceden belirlenmiş standartlara uygun olarak ilerleyip ilerlemediğinin bilinmesi gerekmektedir. Bu bilgiye ulaşabilmenin en etkili yolu ise üniversitelerde etkin bir iç kontrol ve iç denetim sisteminin kurulmasıdır. İç kontrol sisteminin bir öge olarak da etkin bir iç denetim mekanizmasının kurulması ve işletilmesi gerekmektedir. Üniversitelerde denetimin yapılabilmesi için, özerk olan bu kuruluşlarda gerçekleşen tüm olay ve gelişmelerin bilinmesi elzem bir hal almıştır. (Zorlu, 2014, S:155).

Üniversitelerin neredeyse tüm birimleri ve bu birimlerdeki faaliyetlerinin tümü denetime dâhil edilmiştir. Rektörlük ve Rektörlüğe bağlı tüm birimler, Fakülteler, Yüksekokullar, Uygulama ve Araştırma Merkezleri, Daire Başkanlıkları, Enstitüler, İşletme Müdürlükleri, tüm finansal ve kilit sistemlerin yanı sıra okullar ve diğer alt birimler iç denetimin faaliyet alanına girer. Denetim alanları, denetim biriminin faaliyet, süreç veya proje çalışmalarının değerlendirilmesi ile belirlenir.

Merve Öz, çalışmasında üniversitelerin birim ve organlarında iç denetime konu olan alanları alıntılanarak aşağıdaki şekilde sunmuştur (Öz, 2013, S:108).

Tablo 1. Üniversitelerin Birim ve Organlarında İç Denetime Konu Olan Alanlar

<p>➤ <i>Fakülte, Meslek Yüksek Okulları ve Yüksek Okullarda</i></p> <ul style="list-style-type: none">▪ <i>Satın almalarda, tamir, bakım, yenileme işlemlerinde</i>▪ <i>Ek ders ödemeleri, Taşınır eşya işlemleri, Yurtdışı harcırah masrafları</i>▪ <i>Web sayfa işlemleri ve içerik güncellemeleri</i>▪ <i>Fakülte, Bölüm raporları ve akademik faaliyet raporları, Bütçe hazırlanması ve Personel işleri</i>▪ <i>Öğrenci kayıt işlemleri, ERASMUS, AB, TÜBİTAK Projeleri ve ERASMUS ile ilgili olarak öğrenciler için ayrılan bütçenin takibi, Öğrenci işleri yıllık faaliyet raporlarının düzenlenmesi</i>▪ <i>Alt yapı imkânlarının oluşturulması, onarılması ve inşa edilmesiyle ilgili ihale, plan ve projeler, geçici ve kesin kabullerin kurulan komisyonlar aracılığıyla kabulü</i>▪ <i>Muhasebe birimi tarafından yılsonu hesap tablosunun hazırlanması</i> <p>➤ <i>Yapı İşleri biriminde</i></p> <ul style="list-style-type: none">▪ <i>Yapı işleri tarafından yatırım programlarının hazırlanması,</i>▪ <i>Yeni binaların inşası, binaların ve fiziki yapıların bakım ve onarımı,</i>▪ <i>Çalışmalar ve süreçler için değiştirilmiş ve yeni kabul edilen yönetmeliklerin belirlenmesi</i> <p>➤ <i>Bilgi İşlem biriminde</i></p> <ul style="list-style-type: none">▪ <i>Bilgi teknolojileri bölümü tarafından alınan yazılım ve donanımlar,</i>▪ <i>Hizmet ve mal alımları</i>▪ <i>Bilgi işlemin güvenliğinin izlenmesi,</i>▪ <i>Bilgisayarlar gerçekleştirecek uygunsuz faaliyetlerin izlenmesi ve bilgisayarlara yeni sunucuların yüklenmesi</i> <p>➤ <i>Sağlık Kültür ve Spor biriminde</i></p> <ul style="list-style-type: none">▪ <i>Spor, sağlık ve kültür birimi tarafından öğrencilerin beslenme, barınma ve çalışma faaliyetleri ile öğrencilerden elde edilen hasılatın bütçesi,</i> <p>➤ <i>İdari ve Mali İşler biriminde</i></p> <ul style="list-style-type: none">▪ <i>İdari ve mali işler birimi tarafından yapılan yatırım bütçesinin teklifi,</i>▪ <i>Teklif ile makine-donanım ve sistem hizmeti alımları,</i>▪ <i>Tedavi ve ilaç tahakkuk işlemleri ve Taşınır kayıt kontrol yöntemleri,</i>▪ <i>Akademik personel ve idari personel maaş ve tahakkuk işlemleri</i>

- *Kütüphane biriminde*
 - *Kütüphaneler arası işbirliği ve taşınır mal işlemleri,*
 - *Bütçe, kullanıcı hizmetleri ve danışmanlık hizmetleri,*
 - *Elektronik kütüphanecilik ve Kataloglama ve sınıflandırma*
- *Personel Daire Başkanlığı tarafından*
 - *Akademik personel alımı,*
 - *E-Bütçe, ek ödeme, özel hizmet ve diğer tazminat işlemleri,*
 - *Transfer ile ya da dışarıdan personel alımı*
 - *Yurt dışı ödenekleri ve Taşınır eşya işlemleri*
 - *Yurtdışı eğitimi (ilk kez gidecek olanlar)*
 - *Sözleşmeli personel ve emekliliği, akademik ve idari personel emekliliği*
 - *Faaliyet raporları ve istatistiki bilgiler*
- *Strateji Geliştirme biriminde*
 - *Birim tarafından hazırlanan idari stratejik plan,*
 - *Bütçenin, ayrıntılı harcama planının ve mali programın hazırlanması ve düzenlemeler*
- *Hukuk Müşavirliği biriminde*
 - *Hukuk Müşavirliği tarafından kurumun aleyhine ya da lehine sonuçlanan davalar için idari yargı işlemleri*
 - *Yüksekokullarda yapılması gereken ödemelerin (yatılı ve gündüz öğrencilerinden alınacak para) yapılmaması durumunda icra takibinin başlatılması*
 - *Karşı taraftan açılan icra süreciyle ilgili takip Avans açma-kapama işlemleri*
- *Araştırma ve Uygulama Merkezleri 'nce gerçekleştirilen bilimsel projelere ayrılan ödenekler ve diğer kurumlarla yapılan ortak projeler, araştırmacılara ayrılan ödenekler*
- *Döner Sermaye Faaliyet Müdürlüğü tarafından döner sermaye ihale süreci, taşınır mal işlemleri, bütçe ve muhasebe işlemleri ile gelir işlemleri*
- *Arşiv ve Şube Müdürlüğü 'nce gelen giden evrak kayıt o Üniversite birimleri içerisinde iç yazışmalar ile dışarıdan yazışmalar*
 - *Mail süreçleri ile ilgili birimlere mail gönderilmesi*
 - *YÖK ile yazışmalar o Yazışmaların işleme konulması*
 - *Sosyal, Fen ve Eğitim Bilimleri enstitüsü ile Diğer Enstitüler tarafından tez teslim ve mezuniyet işlemleri*
 - *Doktora yeterlilik ve tez aşamaları*
 - *Ek ders ücretleri ve ek çalışma ödemeleri ile taşınır eşya giriş ve çıkışları*

Kaynak: Öz, 2013: 108.

4. Üniversitelerde İç Denetim Süreci

5018 sayılı KMYKK'nun yürürlüğe girmesiyle Türk Kamu Mali Yönetim Sistemi, uluslararası standartlara uygun bir hale getirilmiştir. Üniversite çalışmalarının daha kıymetli hale gelmesi, geliştirilen denetim kural ve yöntemlerin aktif bir şekilde uygulanması ile mümkün olacaktır. Üniversite kaynaklarının etkin, verimli ve iktisadi bir şekilde kullanılmasını sağlamaya yönelik bir iç denetim sisteminin kurulması üniversitelerin amaçlarına ulaşmada kendilerine katkıda sağlayacaktır.

Üniversitelerin idari teşkilat ve yönetim örgütleri, bu kurumların temsilcisi olan Rektör, Rektöre bağlı Rektör yardımcıları, Genel Sekreterlik, Senato, Yönetim Kurulu, Fakülteler Enstitüler, Yüksekokullar, Merkezler ve Genel Sekreterliğe bağlı daire başkanlıklarından oluşmaktadır. Üst yönetici olan Rektör, iç kontrol mekanizmasının kurulması, gözetilmesi, işleyişi ve izlenmesinden sorumludur. Üst yönetici bu sorumluluğunun gereklerini harcama yetkilileri, mali hizmet birimi ve iç denetçiler vasıtasıyla gerçekleştirir.

Üniversitelerde iç denetim süreci; ilk olarak denetlenecek birimin ve denetim alanlarının belirlenmesi gerekir. Daha sonra risk ölçüt tanımlanmasının yapılması ve risklerin basamaklandırılarak denetim alanlarının öncelik sıralık sırasına konulması, denetim kaynaklarının tahsis edilmesi, planlamayı yapılması ve onaylanması ile iç denetim programının hazırlanması, onaylanması aşamalarından oluşur. İç denetim programı hazırlanıp onaylandıktan sonra denetimi yapmakla sorumlu iç denetçilere, iç denetim birimince görevi yazıyla iletilir. İç denetçi görevlendirmesi yapıldıktan sonra iç denetim birimince, denetim yapılacak birime bildirim yazısı gönderilir (Zorlu, 2014, S:134).

5. Üniversitelerde İç Denetimin Misyon ve İşleyiş Sorunlarına Yönelik Bir Araştırma

Bu çalışmada, üniversitelerde gerçekleştirilen iç denetim faaliyetlerini yürüten iç denetçilerin sorumluluklarını yerine getirirken karşılaştıkları zorlukları ve engelleri ortaya konmak için

sunulmuştur. Araştırmanın amacı; çalışmanın giriş ve birinci bölümünde teorik olarak anlatılan iç denetim ve sürecinin, uygulanmasında iç denetçiler tarafından üniversitelerde ne şekilde yerine getirildiğinin incelenmesidir.

6. Araştırmanın Amacı ve Yöntemi

Bu çalışmada iç denetim faaliyetlerinin önemini ve çalışmanın bu alanda gerçekleştirilmesi ve sürece değer katacak sonuçlara ulaşılması hedeflenmiştir. Ülkemizde 130 devlet üniversitesi, 73 vakıf üniversitesi bulunmaktadır. İDDK 31.12.2019 tarihi itibarıyla kamuoyuna sunmuş olduğu bilgiler doğrultusunda mevcut vakıf ve devlet üniversitelerinde istihdam edilmesi öngörülen toplam 393 iç denetçi kadrosunun 219'u dolu, 174 adedi ise boş olarak gözükmektedir. 219 iç denetçinin 182'si erkek, 37'si kadınlardan oluşmaktadır (İDDK, 2020). Üniversitelere iç denetçiler için tahsis edilen kadroların üçte ikisi dolu olduğu gözükmekte ve genel olarak atama yapıldığı şeklinde bir değerlendirme yapılabilir. Kadın iç denetçilerin azlığı ise göze çarpan ayrı bir husustur.

Yapılan araştırmanın kapsamını Türkiye'de bu üniversitelerde çalışan iç denetçiler oluşturmaktadır. Veriler, nicel nitelikte anket formu ile elde edilmiştir. Anket uygulamasında esas alınan sorular Üniversitelerin iç denetim birimlerinde çalışan iç denetçilere yöneltilmiş ve 71 iç denetçi sorulara yanıt vermiştir.

Anket çalışması iki ana bölümden oluşturulmuştur. Birinci bölümünde katılımcıların cinsiyeti, yaşı, çalışma süresi, eğitim durumlarını tespit etmeye yönelik demografik sorulara, ikinci bölümünde ise, iç denetim faaliyetlerinin üniversitelerdeki yapısı ve bu faaliyetleri gerçekleştirirken karşılaştıkları misyon sorunlarını tespit etmek amacıyla toplam 15 adet soruya yer verilmiştir. Likert ölçeğin 5'li memnuniyet düzeyine göre hazırlanan sorular; 1-Kesinlikle Katılmıyorum, 2-Katılmıyorum, 3-Kararsızım, 4-Katılıyorum, 5-Kesinlikle Katılıyorum şeklinde kodlanmıştır. Negatif ifade içeren sorular ise ters şekilde kodlanarak ankete katılım düzeyi ölçülmüştür.

7. Araştırma Bulgularının Analizi

Çalışmanın birinci kısımda anketi cevaplayan üniversite iç denetçilerinin demografik bilgilerini ölçmek kastıyla sıklık ve yüzde dağılım analizlerinden istifade edilmiştir. İç denetçilerden alınan cevapların tablolar açıklamalar ve değerlendirmelerle beraber sunulmuştur.

Toplam katılımcının demografik özellikleri incelendiğinde; sorulara cevap veren 71 iç denetçinin (% 81,3) 57'sini erkekler, (% 19,7) 14'ünü kadınlar oluşturmaktadır.

Cinsiyet	Sayı (n)	Yüzde (%)
Kadın	14	19,7
Erkek	57	81,3
Toplam	71	100

Yaş dağılımına bakıldığında katılımcıların 20-30 yaş arası (% 4,2) 3 kişi, 31-40 yaş arası (% 29,6) 21 kişi, 41-50 yaş arası (% 47,9) 34 kişi, 51 yaş ve üzeri (% 18,3) 13 kişi olduğu tespit edilmiştir.

Yaş	Sayı (n)	Yüzde (%)
20-30	3	4,2
31-40	21	29,6
41-50	34	47,9
51 ve üzeri	13	18,3
Toplam	71	100

İç denetçilerin eğitim durumları incelendiğinde; lisans mezunu (% 54,9) 39 kişi, yüksek lisans mezunu (% 38) 27 kişi ve doktora mezunu ise (% 7) 5 kişi olduğu görülmüştür. İç denetçilerin mesleklerinde bilgi artırımını ve iç denetim faaliyetlerinde uzmanlaşmaya önem verdikleri görülmektedir.

Eğitim Durumu	Sayı (n)	Yüzde (%)
Lisans Mezunu	39	54,9
Yüksek Lisans Mezunu	27	38,0
Doktora Mezunu	5	7,0
Toplam	71	99,9

Demografik soruların sonucusu olan hizmet sürelerine bakıldığında; 1 yıldan az çalışan kişi sayısı 3 (% 4,2), 1-4 yıl arası çalışan sayısı 11

(%15,5), 5-10 yıl arası çalışan sayısı 28 (%39,4), 10 yıldan fazla çalışanların sayısı ise 29 (% 40,8) kişi olduğu görülmektedir. İç denetçilerin bu meslek alanında uzmanlaşmak adına eğitime önem verdiği lisans mezuniyetinde kalmadığı yüksek lisans ve doktora eğitimine devam ettiği şeklinde değerlendirilebilir.

Çalışma Süresi	Sayı (n)	Yüzde (%)
1 yıldan az	3	4,2
1-4 yıl arası	11	15,5
5-10 yıl arası	28	39,4
10 yıldan fazla	29	40,8
Toplam	71	99,9

Çalışmanın ikinci kısmı üniversitelerde iç denetim çalışmalarının uygulama, vizyon ve misyon sorunlarına ilişkin olumlu/olumsuz görüşlerini tahlil edebilmek amacıyla katılımcılara bir dizi soru verilmiştir.

Üniversitelerde çalışan iç denetçilere uygulanan anket sorularının faktör analizi ve ölçek dağılımı aşağıdaki tabloda gösterildiği gibidir.

Tablo 2. Ölçeğe Yönelik Cevap Dağılımı

1 Faktör; İç Denetim Bileşenleri	1	2	3	4	5	Ortalama	SS
Üniversitelerde iç denetim faaliyetinin niteliğine uygun fiziki imkânlar ve özgür çalışma ortamı bulunmaktadır.	13,89%	6,94%	13,89%	12,50%	51,39%	3,82	1,486
Üniversitelerin iç denetim çalışmalarındaki vizyon ve misyonunu beğeniyorum.	19,44%	15,28%	63,89%	38,89%	180,56%	4,01	1,389
Üniversitelerde iç denetim raporlarında düzeltilmesi ve iyileştirilmesi önerilen konuları değerlendirmekte ve gerekli önlemleri almaktadır.	43,06%	15,28%	70,83%	22,22%	175,00%	3,83	1,414
İç denetim sistemi ve iç denetçilerin faaliyetleri yönetime artı değer katmaktadır.	18,06%	18,06%	75,00%	25,00%	194,44%	4,31	1,077
Üniversitelerde iç denetim organı etkin, verimli ve sorunsuz bir şekilde çalışır.	19,44%	16,67%	66,67%	26,39%	206,94%	3,39	1,544
Üniversitelerde İç denetim faaliyetleri müdahale olmaksızın bağımsız bir şekilde çalışmaktadır.	13,89%	19,44%	61,11%	23,61%	223,61%	3,56	1,471
2. Faktör; Yönetim Desteği	1	2	3	4	5	Ortalama	SS
Üniversitelerde Üst yönetici (rektör) iç denetim faaliyetlerine fazlaca önem ve destek veriyor.	31,94%	15,28%	61,11%	36,11%	240,28%	3,48	1,593
3. Faktör; İç Denetim Etkinliği	1	2	3	4	5	Ortalama	SS
Üniversitelerde İç denetimin etkin bir şekilde işlemesine alt kademe yöneticileri önem vermemektedir.	34,72%	8,33%	55,56%	31,94%	248,61%	3,2	1,82
Üniversitelerde iç denetimin önemini henüz anlaşılmamış ve iç denetimi gerekli bir uygulama olarak görmemektedir.	4,17%	8,33%	47,22%	41,67%	179,17%	3,25	1,671
Üniversitelerde İç denetimin etkin bir şekilde işlemesine üst kademe yöneticileri önem vermemektedir.	9,72%	8,33%	51,39%	23,61%	118,06%	3,1	1,766
4. Faktör; İç Denetim Yeterliliği	1	2	3	4	5	Ortalama	SS
Üniversitelerde faaliyet alanları dikkate alındığında istihdam edilen iç denetçi sayısı yeterlidir.	29,17%	20,83%	33,33%	18,06%	58,33%	2,55	1,575
Üniversitelerde iç denetçilerin doğrudan üst yöneticiye (rektör) bağlı çalışması yerinde bir uygulamadır.	37,50%	18,06%	16,67%	4,17%	22,22%	3,41	1,527

Tablo 3. Faktörlerin Ağırlıklarının Normallik Testi

	Tests of Normality					
	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
İç denetimin bileşenleri	,180	71	,000	,902	71	,000
Yönetim desteği	,281	71	,000	,794	71	,000
İç denetimin etkinliği	,116	71	,020	,920	71	,000
İç denetimin Yeterlilik	,114	71	,023	,958	71	,017

a. Lilliefors Significance Correction

Anket sorularına cevap veren denetçiler “Üniversitelerde iç denetim faaliyetinin niteliğine uygun fiziki imkânlar ve özgür çalışma ortamı bulunmaktadır” önermesine 37 kişi (% 52,1) Katılıyorum, 10 kişi (% 14,1) Kararsız, 10 kişi (% 14,1) katılmadığını ve 5 kişi (%7) ise kesinlikle katılmadığını belirtmiştir. Verilen cevaplar değerlendirildiğinde katılımcıların çoğunluğu üniversitelerde kendileri için oluşturulan çalışma ortamı ve fiziki imkânlardan yeterli derecede memnun olduğu görülmektedir. Alınan bu cevaplar; üniversitelerin, iç denetçiler için denetim faaliyetlerini rahat bir ortamda yapabilmeleri adına alt yapı ve fiziki imkânları oluşturmada üzerine düşen sorumluluğu yerine getirdikleri şeklinde yorumlanabilir.

“Üniversitelerde iç denetim yapılanmasına ihtiyaç yoktur” önermesine 4 kişi (% 5,6) Katılıyorum, 4 kişi (% 5,6) Kararsız, 27 kişi (% 38) katılmadığını ve 35 kişi (%49,3) ise kesinlikle katılmadığını belirtmiştir. Önermedeki hemfikir olunan görüş üniversitelerde kesinlikle bir iç denetim mekanizmasının varlığı olmalı şeklindedir. Üniversitelerde yapılacak iç denetim yapılmasına ihtiyaç olmadığı düşüncesine ise yeteri kadar katılım olmamış her kurum için iç denetim mekanizmasının varlığı ve önemini ortaya koyan bir tavır sergilenmiştir.

“Üniversitelerde uluslararası standartlarda denetim yapılabilmesi için mevcut mevzuat ve yasal düzenlemeler yeterlidir” önermesine 25 kişi (% 35,2) Katılıyorum, 17 kişi (% 23,9) Kararsız, 16 kişi (% 22,5) katılmadığını ve 8 kişi (%11,3) ise kesinlikle katılmadığını belirtmiştir.

İç denetçilerin verdiği yanıtlara bakıldığında mevzuat ve yasal düzenlemelerin yeterli olduğu önermesine kararsız kalan ve bu önermeye katılmayan kişi sayısının azımsanmayacak ölçüde olduğu görülmektedir. İç denetçilerin bu önermedeki düşüncesine bakarak yapılan denetim faaliyetleri ve gerçekleşen çalışmanın kapsamına paralel olarak mevcut mevzuat ve yasal düzenlemelerde değişiklik ihtiyacının olması, etkin bir iç denetim uygulamasının olması açısından bu tartışmanın gündemde olması gerektiği olarak yorumlanabilir. Bunun dışında yasal düzenleme ve mevzuatın yeterli olduğu kanaatinde olan iç denetçilerde bulunmaktadır.

“Üniversitelerde iç denetçilerin doğrudan üst yöneticiye (rektör) bağlı çalışması yerinde bir uygulamadır” bu ifadeye verilen yanıtlar; 24 kişi (% 33,8) Katılıyorum, 10 kişi (% 14,1) Kararsız, 14 kişi (% 19,7) Katılmadığını ve 16 kişi (%22,5) ise Kesinlikle Katılmadığını belirtmiştir. Üst yönetici olan rektöre bağlı olarak çalışma önermesine katılan ve kesinlikle katılan iç denetçi sayısının fazlalığı, iç denetim mekanizmasının rektöre bağlı olmasının yerinde bir uygulama olduğunu göstermektedir. Bu önermeye kararsız kalan ve katılmayan iç denetçilerin sayısı da azımsanmayacak ölçüde olup, üst yönetici olan rektöre bağlı çalışma konusunda negatif bir görüş sergilemeleri iç denetim faaliyetlerine bakış açısından kaynaklı olma ihtimali şeklinde değerlendirilebilir.

“Üniversitelerdeki fakülte, birim ve farklı alan fazlalığı iç denetim çalışmalarını olumsuz etkilemektedir” ifadesine verilen yanıtlar; 14 kişi

(% 19,7) Katılıyorum, 17 kişi (% 23,9) Kararsız, 31 kişi (% 43,7) Katılmadığımı ve 5 kişi (%7) ise Kesinlikle Katıldığımı belirtmiştir. Üniversitelerde çalışan iç denetçilerin İç denetim sürecinin işleyişinde, bu kurumdaki birim sayısının fazlalığının eşgüdüm ve denetim sorunu olabileceğine dair fikir birliği sağlamadığı şeklinde yorumlanabilir.

Katılımcı denetçilerin “Üniversitelerde iç denetim organı etkin, verimli ve sorunsuz bir şekilde çalışır” önermesine verdikleri yanıtlara bakıldığında 29 kişi (% 40,8) Katılıyorum, 19 kişi (% 26,8) Kararsız, 13 kişi (% 18,3) Katılmadığımı belirtmiştir. Verilen cevaplar değerlendirildiğinde üniversitelerde görev yapan iç denetçilerin bu kurumda yürütülen iç deneyim faaliyetlerinin aktif ve sorunsuz bir şekilde yapıldığı görülmektedir. Fakat bu görüşe karşılık olarak kararsız kalanlar ve katılmayanların önermeye verdiği cevaplar bu konuda görüş ayrılığı olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda üniversitelerde çalışan iç denetçilerin önermedeki görüş ayrığının söz konusu makale çalışmasının daha da derinleştirilip irdelenmesine ve problemlere çözüm arayışı bulama noktasında çalışmalar yapabilecek niteliktedir.

“Üniversitelerde Üst yönetici (rektör) iç denetim faaliyetlerine fazlaca önem ve destek veriyor” önermesine cevap veren 71 üniversite iç denetçisinin 32 (% 45,1) Katılıyorum, 15 kişisi (% 21,1) Kararsız, 14 kişisi (% 19,7) Katılmadığı yanıtını vermiştir. Bu yanıtlar ışığında üniversitelerde üst yönetici olan rektörün iç denetim çalışmalarına bakışı ve desteğinin olumlu yönde olduğu görülmekte, üst yöneticinin yapılan bu denetim çalışmalarının bir gereklilik olduğunun bilincinde ve kuruma sağlayacağı faydalar dikkate alarak önemsedığı verilen cevapların ağırlığından anlaşılmaktadır.

“Üniversitelerde İç denetim faaliyetleri müdahale olmaksızın bağımsız bir şekilde çalışmaktadır” önermesine verilen yanıtlar 31 kişi (% 43,7) Katılıyorum, 20 kişi (% 28,2) Kararsız, 10 kişi (% 14,1) Katılmıyorum şeklindedir. Önermeye verilen cevaplara bakıldığında İç denetçilerin vazife ve

mesuliyetlerini yerine getirirken çalışmış olduğu kurumdan bağımsız hareket ettikleri konusunda hemfikirdirler. Bu ortak yanıtın yanı sıra iç denetçilerden beklenen sonucun alınmasını sağlayacak, incelemelerin genişliğini ve etkinliğini artırarak kısıtlamalardan uzak kalınmasına olanak sunacak bir ortamın üniversitelerde olduğuna dair şüphe (Kararsız) taşıyan görüşlerde mevcuttur. Görüldüğü üzere üniversitelerde yürütülen iç denetim çalışmalarının bağımsız ve etkin olabilmesi durumunun üst yöneticinin iç denetim fonksiyonuna bakış açısı, algısı ile paralel ilerlediği şeklinde değerlendirme yapılabilir.

“Üniversitelerde iç denetimin etkin bir şekilde işlemesine üst kademe yöneticileri önem vermemektedir” önermesine verilen yanıtlara bakıldığında 20 kişi (% 28,2) Katılıyorum, 13 kişi (% 18,3) Kararsız, 23 kişi (% 32,4) Katılmıyorum şeklinde yanıt vermişlerdir. “Üniversitelerde Üst yönetici (rektör) iç denetim faaliyetlerine fazlaca önem ve destek veriyor” önermesine ilişkili olarak paralel ve destekler cevaplar verilmiştir. Standart bir iç denetim faaliyetinin yapılabilmesi için yöneticilerin bu çalışmalara vereceği önem ve verilen bu değere bağlı olarak yapılan çalışmalar gerek iç denetim birimlerinin gelişmesine gerekse iç denetçilerin yaptıkları çalışmaların kalitesini güvence altına alacaktır. Bu sebeptendir ki üst yöneticinin iç denetim çalışmalarında üstleneceği rol oldukça önem taşımaktadır. Önermeye verilen cevaplara bakıldığında iç denetçilerin bir kararsızlık yaşadığı ve bu sorunsala çözüm arayışı aranması noktasında çalışmalar yapılabilceği şeklinde ifade edilebilir.

“Üniversitelerde İç denetimin etkin bir şekilde işlemesine alt kademe yöneticileri önem vermemektedir” ifadesi için 28 kişi (% 39,4) Katılıyorum, 11 kişi (% 15,5) Kararsız, 25 kişi (% 35,2) Katılmıyorum şeklinde yanıtını vermişlerdir. Ankete yanıt veren iç denetçilerin alt yöneticilerin iç denetime verdiği destek oranı (Katılıyorum) % 39 Katılmayanların/Kararsızların ise toplamı % 57'dir ve olumsuz değerlendirmelerinin daha yüksek düzeyde olduğunu görülmektedir.

Önermeye verilen yanıtta bu oransal (Katılıyorum/ Katılmıyorum) durum iç denetim faaliyetlerinin alt kademe yöneticileri tarafından iç denetim olgusunu kavramada zayıf ve ilgisiz kalabildikleri, bu çalışma alanındaki rol ve sorumluluklarının bilincinde olmadığı biçiminde değerlendirilebilir veyahut iç denetim alanında nispi bir farkındalığın oluşmadığı şeklinde de yorumlanabilir.

“Üniversitelerde iç denetim raporlarında düzeltilmesi ve iyileştirilmesi önerilen konuları değerlendirmekte ve gerekli önlemleri almaktadır” ifadesine iç denetçilerin katılımı; 38 kişi (% 53,5) Katılıyorum, 20 kişi (% 28,2) Kararsız, 8 kişi (% 11,3) Katılmıyorum şeklindedir. Bu ifadeye verilen yanıtlara bakıldığında iç denetçilerin büyük çoğunluğunun üniversitelerde iç denetim raporlama ve düzenleme çalışmalarında tehditlere karşı gerekli önlemleri alma bilincinde olduğu görüşünü taşıdıklarını ortaya koymaktadır. Kararsız kalan kişilerin iç denetim sisteminin işleyişinde ortamının yeterli olmadığını şeklinde değerlendirilebilir.

“İç denetim sistemi ve iç denetçilerin faaliyetleri yönetime artı değer katmaktadır” önermesine verilen yanıtlara bakıldığında 44 kişi (% 62,0) Katılıyorum, 9 kişi (% 12,7) Kararsız, 13 kişi (% 18,3) Kesinlikle Katılıyorum şeklinde yanıt vermişlerdir. İç denetim çalışmasının genel amacı, objektif bir şekilde kurumun varlığını tüm tehlikelere karşı korumak, denetim faaliyetlerinin politik uyum içinde yürütmek ve kurumun varlığına değer katmaktır. Verilen yanıtlara bakıldığında iç denetçilerin kurum adına yaptıkları iç denetim çalışmaları yönetime artı değer katığı konusunda hemfikir olduklarıdır. Çoğunluğun vermiş olduğu (Katılıyorum/Kesinlikle Katılıyorum) pozitif bakış açısının meslek algılarını da ortaya koymakta ve iç denetçilerin sadece denetim ve uygunluk çalışmaları dışında örgüte güç ve değer kattığı bilincinde olmaları şeklinde değerlendirilebilir. Kararsızların vermiş olduğu cevaplar yine iç denetçilerin kişisel meslek

algıları ile alakalı olabileceğini söylemek mümkündür.

“Üniversitelerin iç denetim çalışmalarındaki vizyon ve misyonunu beğeniyorum” ifadesi bilimsel çalışmamızın temelini oluşturan önermedir. Bu ifadeye iç denetçilerin vermiş oldukları cevaplar bakıldığında 43 kişi (% 60,6) Katılıyorum, 13 kişi (% 18,3) Kararsız, 7 kişi (% 9,9) Katılmıyorum şeklindedir. Verilen cevaplar doğrultusunda üniversitelerde çalışan iç denetçilerin, Üniversitelerin stratejik amaç ve hedeflerini gerçekleştirme ve gelecekle ilgili yordama yaparak önlemler alabilme adına iç denetim çalışmalarında kurum vizyonu ve misyonunu beğendikleri yönünde görüş bildirmişlerdir. üniversitelerin organizasyon ve yapısı göz önünde bulundurulduğunda, kurumun iç denetim çalışmalarındaki vizyon ve misyonunu iç denetime ve iç denetçiye iş görme yetisi anlamında sağlayacağı en büyük fayda olarak görmek mümkün olabilir.

“Üniversiteler iç denetimin önemini henüz anlaşılmamış ve iç denetimi gerekli bir uygulama olarak görmemektedir” bu önermeye iç denetçilerin vermiş olduğu yanıtlar; 26 kişi (% 36,6) Katılıyorum, 12 kişi (% 16,9) Kararsız, 21 kişi (% 29,6) Katılmıyorum ve 10 kişi (%14,1) Kesinlikle Katılıyorum şeklindedir. Örgütlerde iç denetim çalışmaları; yanlış işlem yapmanın dışında işin doğru yapılmasını öneren bir yaklaşımla işletmenin geleceği ve varlığı için önceden tedbir alınmasını sağlayan bir rol üstlenmektedir. Dolayısıyla anket önermesine verilen yanıtlara bakıldığında olumlu ve olumsuz düşüncelerdeki oransal yakınlık bize iç denetim olgusunun üniversitelerde daha tam anlamıyla kavranmadığı ve kurum adına ne kadar önemli bir faaliyet olduğunun anlaşılmadığını göstermektedir.

“Üniversitelerde faaliyet alanları dikkate alındığında istihdam edilen iç denetçi sayısı yeterlidir” 16 kişi (% 22,5) Katılıyorum, 12 kişi (% 16,9) Kararsız, 27 kişi (% 38) Katılmıyorum ve 13 kişi (%18,3) Kesinlikle Katılmıyorum şeklindedir. İç denetçi sayısının yeterlidir önermesine verilen yanıtlarda Katılmayan ve

Kesinlikle Katılmayan iç denetçilerin sayısındaki fazlalık üniversitelerde yürütülen iç denetim faaliyetlerin de iç denetçi sayısının yeterli olmadığı konusunda hemfikirdirler. Üniversitelerde iç denetimin etkin ve verimli bir şekilde yapılabilmesi ve iç denetçilerin iş yükünün hafifletilebilmesi açısından insan kaynakları anlamında iç denetçi sayısının yeterliliği itibarıyla konunun irdelenmesi gerektiği şeklinde değerlendirilebilir.

8. Sonuç ve Öneriler

10.12.2003 tarihli 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile kamu yönetiminde yeni bir denetim anlayışının başlaması ile iç denetim sistemi ülkemizde tüm kamu idarelerinde uygulanmaya başlamıştır. İç denetim organlarının kurum içinde yer almaya başladığı andan itibaren iç denetim faaliyetlerinin beraberinde getirdiği sorunların çözülmesi ve etkin bir iç denetim sisteminin hayata geçirilmesi varsayımları ile hazırlanan çalışmanın temel sorunsalı üniversitelerde iç denetim ve misyon sorunudur. Üniversitelerde iç denetim ve denetçinin rolü; üniversitelerin hedef ve amaçlarına uygun olarak kaynakların etkili ve verimli bir şekilde kullanılıp kullanılmadığı hakkında bilgi vermek, tehlike ve krizlerin yönetilmesi, kurum etkinliğinin artırılmasını sistemli ve disiplinli bir yaklaşımla gözeterek hedeflere ulaşılması noktasında dayanak sağlamaktır. Bu bağlamda üniversitelerde iç denetim faaliyetlerinin daha iyi bir noktaya ulaştırılabilmesi bakımından çalışmanın örnek kitlesini oluşturan 71 üniversite iç denetçisinin çalışma yönteminde bulunan ifadelerle ilişkin vermiş oldukları cevaplar baz alınarak elde edilen sonuçlardan üniversitelere, iç denetçilere ve alan çalışması yapacaklar için görüş ve önerileri olarak sunulacak bulgular aşağıda sıralanmıştır.

- Denetim olgusu bir gereklilik olarak kabul edilmeli ve kuruma sağlayacağı faydalar dikkate alınarak iç denetçilerin mesleki yetkinliklerini artırması, bağımsız ve tarafsızlıklarını sağlayıcı çalışmalar desteklenmelidir. Amaçları doğrultusunda daha hızlı ve etkin yürütülebilmesi için üniversitelerin ve tüm kurumların iç denetim

faaliyetlerine gereken önemi vermesi ve iç denetim konusunda bilinçlendirilmesi konusunda çalışmalar yapılması yönünde fikir ve çalışmalarda bulunulması.

- Üniversiteler tarafından denetim sisteminin doğru ve güvenilir işleyebilmesi için gerekli şartlar (alt yapı, fiziki imkânlar güven ortamı) oluşturmalıdır. Öncelikle kurumsal yönetimin önemine ve gerekliliğine inanan bir yönetimin anlayışının var olması gerekmektedir bu amaçla iç denetim faaliyetlerinin işleyişini, bu işlemin devam ederken ki süreç içerisinde bağımsızlığını güçlendirmek, sağlıklı bir raporlama yapmak, üniversitenin vizyon ve misyonuna değer katmak amacıyla üst yönetimin (rektör) iç denetime/denetçiye güveni tam ve sağladığı destek net olmalıdır.
- Üniversitelerde denetim sisteminin, etkinliği ve önemi konusunda üst yönetim ve alt yönetim kademelerinde farkındalık oluşturma, bilgi sunma ve geliştirme adına çalışmalarda bulunma.
- Üniversitelerde denetim faaliyetlerinin güvenilir ve sağlam bir şekilde yürütülebilmesi için iç denetçi sayılarının artırılması gerekmektedir.
- İç denetçilerin danışmanlık ve güvence sağlayacağı her konuda gelişime açık olmalıdır. Güvence, danışmanlık faaliyetinin yanı sıra değer katma gibi fonksiyonlarından dolayı kurumu hedeflerinin ilerisinde bir seviyeye taşıyabilecek olan iç denetim faaliyetinin önemi konusunda hem üst yönetici hem de diğer yönetici ve çalışanlar bilinçlendirilmelidir.

Genel anlamda çalışma değerlendirildiğinde üniversite iç denetçilerinin üniversitelerde denetim faaliyetlerini daha iyi bir şekilde yerine getirilmesi bakımından olumlu ve yapıcı görüş bildirdikleri, önerilerinin uygulamaya geçmesiyle düzenin işlerliğinde başarı sağlanacağı söylenebilir. Ayrıca yapılan denetim sürecinin başarı sağlanabilmesi bakımından; Üniversiteler için oluşturulacak iç denetim faaliyetlerinin, denetimde izlenen politika ve uygulamaları içerecek şekilde esas yapıya yönelik olması, hesap verme sistemine göre yeniden

yapılandırılması gibi konularda özen gösterilmelidir.

KAYNAKÇA

Aslan, Bayram, (2010), *Bir Yönetim Fonksiyonu Olarak İç Denetim*, Sayıştay Dergisi, Sayı:77, Ankara

Doyrangöl, Nuran Cömert, (2017), *İşletme Çevresindeki Olumsuz Gelişmeler Karşısında İç Denetimin Yeri ve Önemi*, Denetimakademisi.com, Erişim Tarihi (11.04.2020).

Köse, H.Ömer, (2000), *Dünyada ve Türkiye’de Yüksek Denetim*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi SBE.

Öz, Merve, (2015), *Üniversitelerde İç Denetimin Etkinliğinin Arttırılmasına Yönelik Bir Alan Araştırması*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya

Sarı, Aslı, (2013), *İşletmelerde Kurumsal Yönetim Açısından İç Kontrol Ve İç Denetimin Önemi*, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul

Mutluer, M. Kamil, (2008), *Türkiye’de Yükseköğretimin Başlıca Sorunları Ve Sorunlara Çözüm Önerileri*, Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı,

Erişim:

<https://ms.hmb.gov.tr/uploads/2019/09/Türkiye’de-Yükseköğretimin-Başlıca-Sorunları-Ve-Sorunlara-Çözüm-Önerileri.pdf>

Zorlu, Müslüm, (2014), *Kâr Amacı Gütmeyen Organizasyonlarda İç Kontrol Ve İç Denetim: Bir Devlet Üniversitesinde Uygulama*, Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme ABD,

<https://kelimeler.gen.tr/denetim-nedir-ne-demek-85463>, Erişim Tarihi (10.04.2020).

<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5018.pdf>, Erişim Tarihi (13.04.2020-03.05.2020).

<https://na.theiia.org/Pages/IIAHome.aspx> Erişim Tarihi (14.04.2020)

<https://resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/08/20110816-18.htm> Erişim Tarihi (14.04.2020)

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2547&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> Erişim Tarihi: 03.05.2020

<https://www.hmb.gov.tr/kamu-idareleri-ic-denetci-kadrolari> Erişim Tarihi: 09.06.2020